

ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ, ગાંધીનગરના પત્ર-ક્રમાંક
જીસીઈઆરટી/સી. એન્ડ. ઈ./ 2013 / 8449 , તા. 15-04-2013-થી મંજૂર

A separate edition has been
prepared for the use of teachers
and guardians. Do use it.

Sanskrit

Standard 8

(Semester I)

પ્રતિજ્ઞાપત્રમ્

ભારતં મમ દેશઃ।
સર્વે ભારતીયાઃ મમ ભ્રાતરઃ ભગિન્યઃ ચ સન્તિ।
મમ માનસે દેશસ્પૃહા અસ્તિ। સમૃદ્ધિસહિતં વિવિધતાપરિપૂર્ણ
તસ્ય સંસ્કૃતિગૌરવમ્ અનુભવામિ।
અહં સદા તત્પાત્રં ભવિતું યત્નં કરિષ્યામિ।
અહં મમ પિતરૌ આચાર્યાન્ ગુરુજનાન્ ચ પ્રતિ આદરભાવં
ધારયિષ્યામિ।
પ્રત્યેકેન સહ શિષ્ટવ્યવહારં ચ કરિષ્યામિ।
અહં મમ દેશાય દેશબાન્ધવેભ્યઃ ચ મમ નિષ્ઠામ્ અર્પયામિ।
તેષાં ચ કલ્યાણે સમૃદ્ધૌ ચ એવ મમ સુખમ્ અસ્તિ।

રાજ્ય સરકારની વિનામૂલ્યે યોજના હેઠળનું પુસ્તક

Production

Gujarat Council of Educational
Research and Training
Gandhinagar

Printing

Gujarat State Board
of School Textbooks
Gandhinagar

<p>Production-Co-ordination</p> <p>Dr. T. S. Joshi Haresh Chaudhari Iqbal Vora Chandresh Pallia</p> <p>Convener</p> <p>Narendra Raval</p> <p>Writing-Editing</p> <p>Nerendra Raval Kanubhai Karkar Ruta Parmar Pareshaben Thakar</p> <p>Translator</p> <p>Dr. Ramchandbhai G. Prajapati Rohit J. Khamar</p> <p>Reviewers</p> <p>Pravinchandra Jani Ami Joshi Kalpeshkumar Patel</p> <p>Artist</p> <p>Manilal Rajput Bipinchandra Patel Rasikbhai Vaghela Ashok Patel</p> <p>Titel Designer</p> <p>Dharmesh Chavda</p> <p>Printing Planning</p> <p>Haresh S. Limbachiya (Dy. Director : Production)</p>	<p>PRAFACE</p> <p>The National Curriculum Framework (NCF) 2005 and the Right to Education Act (RTE) 2009 recommends connectin knowledge that is provided in school to the life outside the school. This principle marks a departure from the legacy of bookish learning which continues to shape our education system and is creating removes a huge gap between the school, home and community.</p> <p>The syllabi and textbook developed on the basis of above principle signify an attempt to implement it with a considerable change in the textbooks, teaching learning methods, approaches etc. Such textbook swill provide the scope to the students to learn individually, in pair, in group and as a whole class and provide self-learning, improve the application and consolidation abilities of the children. In such a scenario, the teacher will be just an initiator, facilitator and guide and will create learner dominant classes.</p> <p>During the process of designing and developing the textbooks, the core group personnel coordinators, writers and reviewers got a lot of inspiration and motivation from the Chief secretary of Elementary Education.</p> <p>Also, the guidance from IGNUS-erg and co-operation of UNICEF was easily and continuously available to the group during the entire process of developing the textbooks. After implementing the textbooks as a part of the pilot study, due efforts were done to make it faultless. Now, it is in the hands of the users and beneficiaries.</p> <p>GCERT welcomes constructive and creative comments and suggestions which will be useful to undertake further revision and refinement.</p> <div> <div> <p>Dr. T. S. Joshi Director Gujarat Council of Educational Research and Training Gandhinagar Date : 31-12-2019</p> </div> <div> <p>P. Bharathi (IAS) Director Gujarat State Board of School Textbooks Gandhinagar</p> </div> </div>
---	---

First Edition : 2013, Reprint : 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020

Published by : P. Bharathi(IAS), Director, on behalf of Gujarat State Board of School Textbooks, 'Vidhyayn', Sector 10-A, Gandhinagar.

Printed by :

FUNDAMENTAL DUTIES

It shall be the duty of every citizen of India

- (A) to abide by the Constitution and respect its ideals and institutions, the National Flag and the National Anthem;
- (B) to cherish and follow the noble ideals which inspired our national struggle for freedom;
- (C) to uphold and protect the sovereignty, unity and integrity of India;
- (D) to defend the country and render national service when called upon to do so;
- (E) to promote harmony and the spirit of common brotherhood amongst all the people of India transcending religious, linguistic and regional or sectional diversities; to renounce practices derogatory to the dignity of women;
- (F) to value and preserve the rich heritage of our composite culture;
- (G) to protect and improve the natural environment including forests, lakes, rivers and wild life, and to have compassion for living creatures;
- (H) to develop the scientific temper, humanism and the spirit of inquiry and reform;
- (I) to safeguard public property and to abjure violence;
- (J) to strive towards excellence in all spheres of individual and collective activity so that the nation constantly rises to higher levels of endeavour and achievement;
- (K) to provide opportunities for education by the parent or the guardian, to his child or a ward between the age of 6-14 years as the case may be.

* Constitution of India : Section 51-A

अनुक्रमणिका

क्रम	ईकाई का नाम	पृष्ठसंख्या
	वन्दना	1
1.	चित्रपदानि-1	3
2.	चित्रपदानि-2	7
3.	आत्मश्रद्धायाः प्रभावः	11
4.	एहि सुधीर	15
5.	शीलायाः प्रवासः	18
*	पुनरावर्तनम्-1	24
6.	विनोदपद्यानि	28
7.	सङ्ख्या	31
8.	मम दिनचर्या	37
9.	भाषासज्जता	43
*	पुनरावर्तनम्-2	57

वन्दना

जय जय हे भगवति सुरभारति
तव चरणौ प्रणमामः ।
नाद ब्रह्ममयि जय वागीश्वरि
शरणं ते गच्छामः ॥ जय ॥
त्वमसि शरण्या त्रिभुवनधन्या
सुरमुनि-वन्दित-चरणा ।
नवरस-मधुरा-कविता-मुखरा
स्मित-रुचि-रुचिराभरणा ॥ जय ॥
आसीना भव मानसहंसे
कुन्द-तुहिन-शशि-धवले ।
हर जडतां कुरु बोधि-विकासं
सित-पङ्कज-तनु-विमले ॥ जय ॥

ललितकलामयि ज्ञान विभामयि
वीणा-पुस्तक-धारिणि।
मतिरास्तां नो तव पद-कमले
अयि कुण्ठाविषहारिणि ॥ जय ॥

Glossary

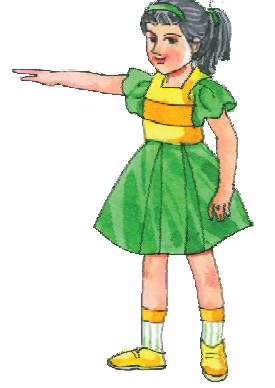
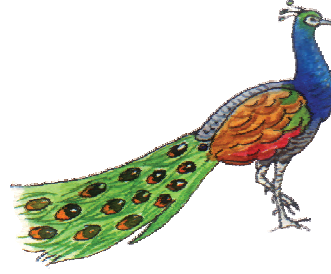
सुरभारति goddess of speech वागीश्वरि goddess of speech आसीना sitting कुन्द flower of jasmine तुहिनः ice शशि the moon धवल White पङ्कज lotus तनुः body मतिः intelligence आस्ताम् may be

भवान् जानाति किम् ?

- मासे पक्षद्वयं भवति - शुक्लपक्षः, कृष्णपक्षः च ।
- सर्पस्य जिह्वाद्वयं भवति ।
- त्रयः गुणाः सन्ति - सत्त्वम्, रजः, तमः च ।
- चत्वारः आश्रमाः सन्ति - ब्रह्मचर्यम्, गार्हस्थ्यम्, वानप्रस्थम्, संन्यासः च ।
- चत्वारः पुरुषार्थाः सन्ति - धर्मः, अर्थः, कामः, मोक्षः च ।

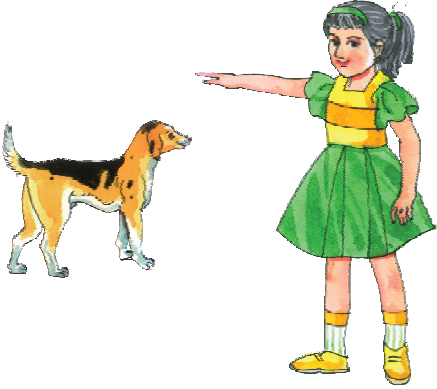
एषः

सः

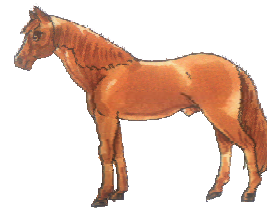
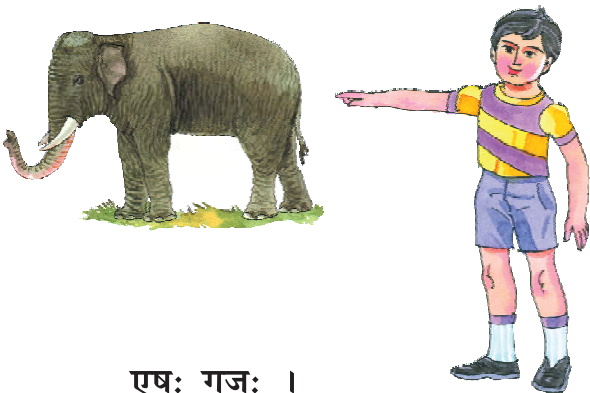
एषः शुकः ।

सः मयूरः ।

एषः श्वानः ।

सः सिंहः ।

एषः गजः ।

सः अश्वः ।

एषा

सा

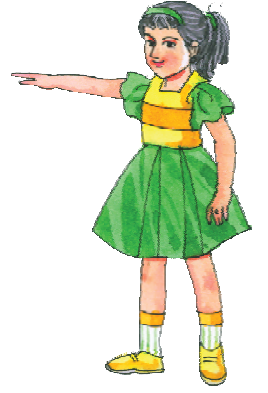
एषा बालिका ।

सा प्रतिमा ।

एषा उत्पीठिका ।

सा सञ्चिका ।

एषा गीता ।

सा पूजा ।

एतत्

तत्

एतत् वातायनम् ।

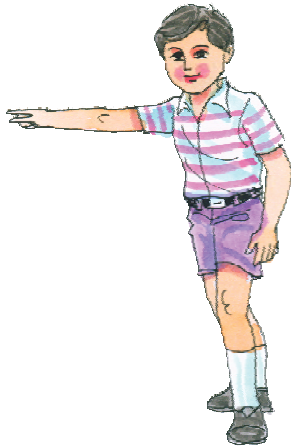
तत् द्वारम् ।

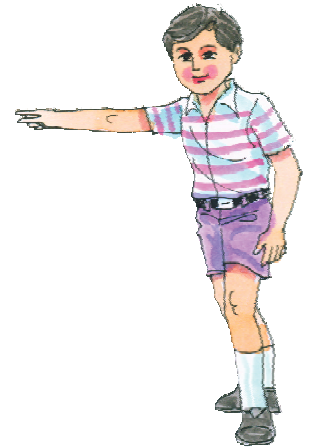
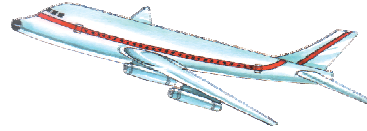
एतत् पुस्तकम् ।

तत् चित्रम् ।

एतत् बसयानम् ।

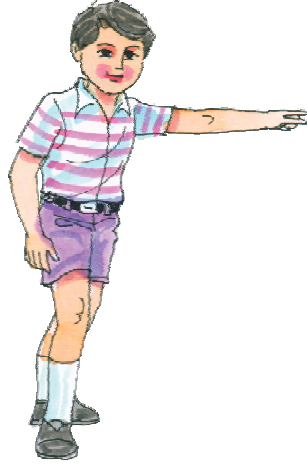
तत् विमानम् ।

अहम्

त्वम्

अहं शिक्षकः ।

त्वं छात्रः ।

अहं बालिका ।

त्वं बालकः ।

अहं युवकः ।

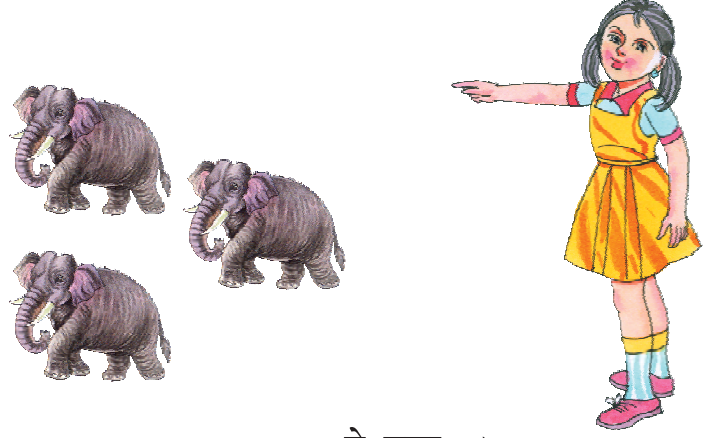
त्वं युवती ।

एते

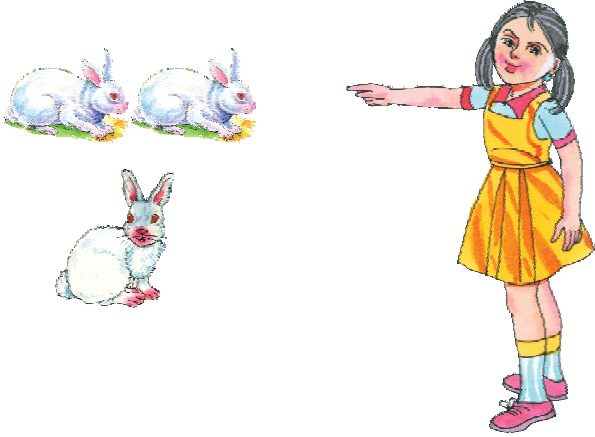
ते

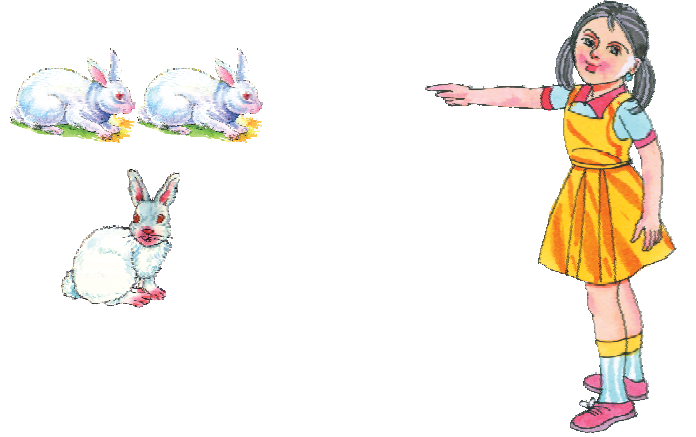
एते गजाः ।

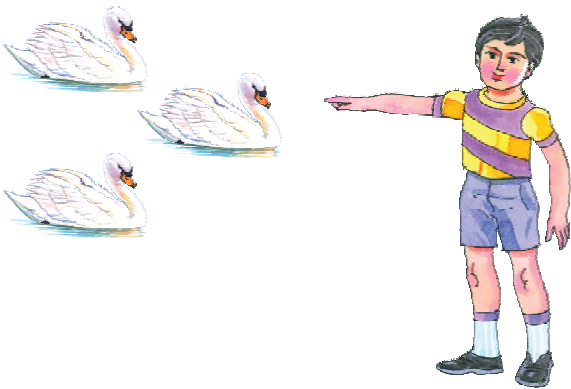
ते गजाः ।

एते शशकाः ।

ते शशकाः ।

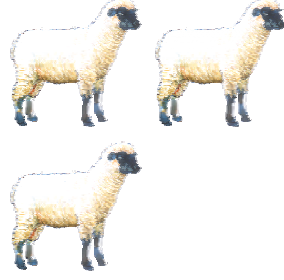
एते हंसाः ।

ते हंसाः ।

एताः

ताः

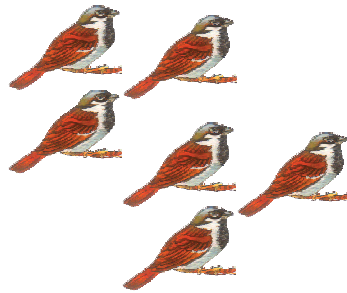
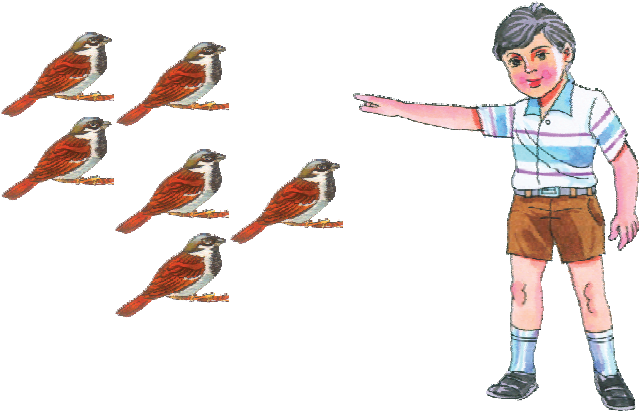
एताः अजाः ।

ताः अजाः ।

एताः बालिकाः ।

ताः महिलाः ।

एताः चटकाः ।

ताः चटकाः ।

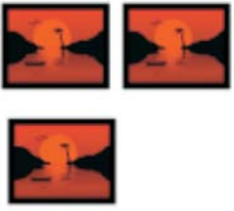
एतानि

तानि

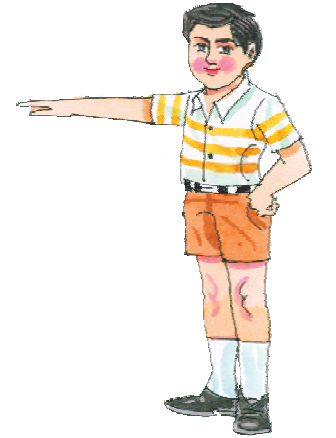
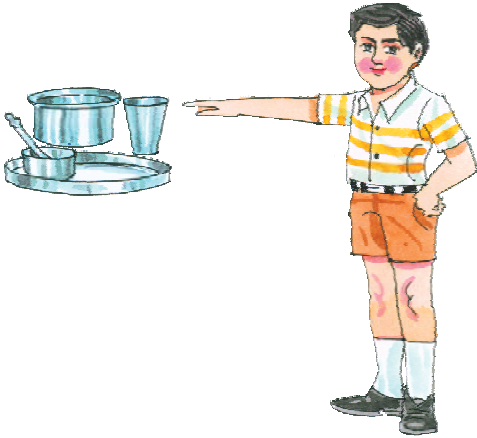
एतानि पुस्तकानि ।

तानि पुस्तकानि ।

एतानि चित्राणि ।

तानि चित्राणि ।

एतानि पात्राणि ।

तानि पात्राणि ।

वयम्

यूयम्

वयं शिक्षिकाः ।

यूयं सैनिकाः ।

वयं बालकाः ।

यूयं बालकाः ।

वयं महिलाः ।

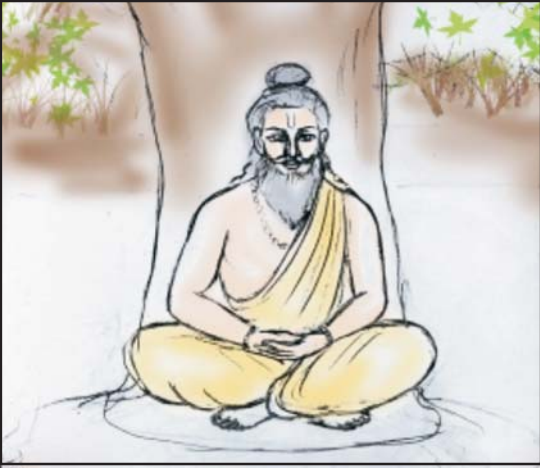
यूयं बालिकाः ।

एकः बालकः आसीत् । तस्य नाम एकलव्यः आसीत् । सः धनुर्विद्यां पठितुम् इच्छति स्म ।

एकदा सः द्रोणाचार्यस्य समीपम् अगच्छत् अवदत् च, “गुरुदेव, अहम् अपि धनुर्धरः भवितुम् इच्छामि । कृपया मां स्वीकुरु।” । आचार्यः प्रत्यवदत्, “अहं कौरवान् पाण्डवान् च पाठयामि । अहं भवतः शिष्यरूपेण स्वीकारं

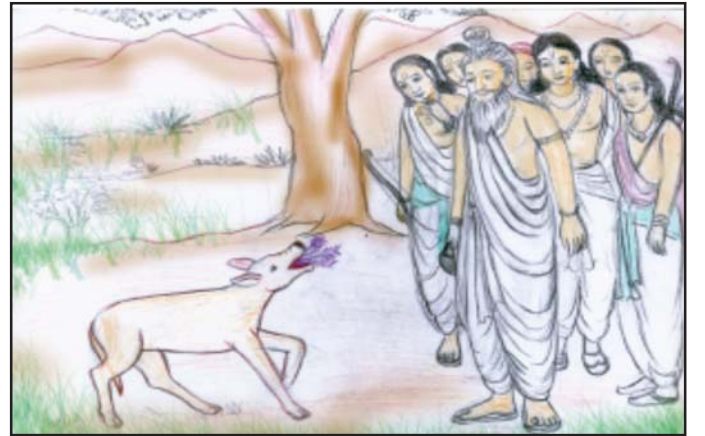
कर्तुं न शक्नोमि ।” परन्तु आचार्यं प्रति तस्य श्रद्धा शिथिला न अभवत् ।

सः आचार्यस्य द्रोणस्य एकां मूर्तिम् अरचयत् ।

सः प्रतिदिनं मूर्तिम् अनमत् । प्रातःकालत् सायं पर्यन्तं धनुर्विद्यायाः अभ्यासम् अकरोत् । शनैः शनैः सः कुशलः धनुर्धरः अभवत् । एकदा तस्मिन् वने गुरुद्रोणः पाण्डवैः कौरवैः च सह आगच्छत् । एकः कुक्कुरः

तान् दृष्ट्वा अभषत् । अर्जुनः धनुष्यम् उत्थापयति स्म । तदैव एकलव्यः बाणैः तस्य कुक्कुरस्य मुखम् असीव्यत् । द्रोणाचार्यः एतत्

दृष्ट्वा तत्र आगच्छत् तं च अपृच्छत्, “कः तव आचार्यः ।” तदा सः द्रोणाचार्यं तां मूर्तिम् अदर्शयत् ।

एकलव्यः गुरुश्रद्धायाः स्वश्रद्धायाः च प्रतीकम् अस्ति । एकलव्यः अस्मान् शिक्षयति ‘स्वयंज्योतिः स्वयंप्रज्ञः भवतु’ । यदि अस्मासु आत्मश्रद्धा अस्ति तर्हि काऽपि सिद्धिः दुर्लभा नास्ति ।

अनन्तरम् आत्मश्रद्धायाः बलेन सः श्रेष्ठः धनुर्धरः अभवत् ।

Glossary

पठितुम् for learning भवितुम् to be प्रत्यवदत् responded न शक्नोमि is not able/is unable
भवतः your शिथिला less प्रतिदिनम् everyday शनैः शनैः very slowly तदैव soon कुक्करः dog
अनन्तरम् later on यदि...तर्हि If..... अनमत् bowed प्रातःकालात् from morning न अभवत् not
become उत्थापयति takes up असीव्यत् stopped अस्मान् us

Exercise

1. Pronounce the following words properly :

एकलव्यः, धनुर्विद्याम्, द्रोणाचार्यस्य, अगच्छत्, स्वीकुरु, प्रत्यवदत्, शिष्यरूपेण, पर्यन्तम्, उत्थापयति,
गुरुश्रद्धायाः, स्वयंज्योतिः, दुर्लभा ।

2. Answer the following questions in Sanskrit :

- (1) एकलव्यः धनुर्विद्यां पठितुं कस्य समीपम् अगच्छत् ?
- (2) एकलव्यः द्रोणं किम् अवदत् ?
- (3) द्रोणः एकलव्यं किम् अवदत् ?
- (4) एकलव्यः बाणैः किम् अकरोत् ?
- (5) द्रोणाचार्यः एकलव्यं किम् अपृच्छत् ?

3. Fill in the gaps using the words given in the brackets :

(आचार्यं प्रति, शिक्षयति, अभषत्, द्रोणाचार्यस्य)

- (1) एकलव्यः धनुर्विद्यां पठितुं _____ समीपम् अगच्छत् ।
- (2) एकलव्यस्य _____ श्रद्धा शिथिला न अभवत् ।
- (3) एकः कुक्कुरः तान् दृष्ट्वा _____ ।
- (4) एकलव्यः अस्मान् _____ 'स्वयंज्योतिः स्वयंप्रज्ञा भवतु' ।

4. Make sentences using the following words :

(1) धनुर्धरः (2) बालकः (3) शिष्यः (4) कुक्कुरः

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____

5. Write 'आम्' against the 'right' and 'न' against the 'wrong' sentences :

- (1) एकलव्यः ईश्वरश्रद्धायाः प्रतीकम् अस्ति ।
- (2) एकलव्यः बाणैः कुक्कुरस्य मुखम् असीव्यत् ।
- (3) आचार्यं प्रति एकलव्यस्य श्रद्धा शिथिला न अभवत् ।
- (4) द्रोणाचार्यः एकलव्यस्य शिष्यरूपेण स्वीकारं कर्तुं न शक्नोति ।

6. Fill in the blanks using the correct form of the root verb (basic verb) given in the brackets. Follow the illustration :

Illustration :

सः धनुर्विद्यां _____ इच्छति । (पठ्)

सः धनुर्विद्यां पठितुम् इच्छति ।

(1) सः अध्यापकः _____ इच्छति । (भव्)

(2) अहं रोटिकां _____ इच्छामि । (खाद्)

(3) भवान् उद्याने _____ इच्छति वा । (चल्)

7. Draw the picture of a bow :

वाहनम्

● शकटम् a cart

● द्विचक्रिका a bicycle

● वायुयानम् an aeroplane

● जलयानम् a ship

एहि सुधीर ! एहि सुविक्रम !
 खेलनाङ्गणं गच्छाम ।
 धावन-कूर्दन-चलनैः खेलैः
 वज्रकायतां विन्दाम ॥

एहि सुशीले ! एहि मृणालिनि !
 पुष्पवाटिकां गच्छाम ।
 विविधैः कुसुमैर्विधाय मालां
 विघ्नविनाशकमर्चाम ॥

एहि दिनेश ! प्रणव ! गणेश !
 ज्ञाननिधिं सञ्चिनुयाम ।
 एहि शारदे ! गिरिजे ! वरदे
 ज्ञानवारिधौ विहराम ॥

तन्वा मनसा हितं चरन्तः
 सदा गुरुन् अनुगच्छाम ।
 भारतमातुः सेवासत्कारः
 देशहितार्थं जीवाम ॥

- जनार्दन हेगडे

Glossary

खेलनाङ्गणम् playground गच्छाम (Let us) go कूर्दन jump वज्रकायता very strong body
पुष्पवाटिका garden विधाय (Let us) prepare ज्ञाननिधि: treasure of knowledge सञ्चिनुयाम get
ज्ञानवारिधि: treasure of knowledge अर्चाम worship गिरिजे parvatidevi विहराम wander
चरन्तः put into execution

विशेषः

कुसुमैर्विधाय – कुसुमैः विधाय

विघ्नविनाशकमर्चाम – विघ्नविनाशकम् अर्चाम

Exercise

1. Pronounce the following words orally :

सुविक्रम, खेलनाङ्गणम्, वज्रकायताम्, मृणालिनि, कुसुमैर्विधाय, सञ्चिनुयाम, ज्ञानवारिधौ, अनुगच्छाम

2. Complete the following stanza :

- (1) एहि सुधीर ! _____ विन्दाम ॥
(2) तन्वा _____ जीवाम ॥
(3) एहि दिनेश _____ विहराम ॥

3. Find action verbs from the poem and write them as shown in the example :

Illustration : गच्छाम

_____, _____
_____, _____
_____, _____

4. Answer the following questions in Sanskrit :

- (1) वज्रकाटतां कथं विन्दाम ?
- (2) कुसुमैः कं अर्चाम ?
- (3) कस्य हितार्थं जीवाम ?
- (4) सदा कान अनुगच्छाम ?

5. Follow the illustration :

Illustration : गच्छ् – गच्छाम

नय्	-	_____	पिब्	-	_____
अनुगच्छ्	-	_____	विन्द	-	_____

6. Find the other songs regarding 'Bharatmata' from the textbooks for std. 6-7 and sing them.
7. Draw the relief map of 'Bharatmata'.
8. Write the names of the games you play.

ज्ञातव्यम्

- संस्कृतसाहित्यक्षेत्रे अप्रतिमं योगदानाय 'वाल्मीकिपुरस्कारः' दीयते ।
- अस्माकं राजमुद्रायाम् अङ्कितः 'सत्यमेव जयते' इति मुद्रालेखः मुण्डकोपनिषदि अस्ति ।

सविता : (भ्रमणभाषं धृत्वा) हरि ॐ ।
 शिक्षिका : हरिः ॐ । कः वदति ?
 सविता : अहं शीलायाः माता वदामि ।
 प्रवासे मम पुत्री अस्ति ।

शिक्षिका : आम् अस्ति । किञ्चित्
 कार्यम् अस्ति वा ?
 सविता : आम्, अहं तया सह वार्तालापं
 कर्तुम् इच्छामि । (शिक्षिका शीलां प्रति
 भ्रमणभाषं प्रेषयति ।)
 शीला : अम्ब, कथम् अस्ति सर्वं कुशलं वा ?

सविता : आम्, अहं कुशलिनी ।
 भवत्याः प्रवासः कथं प्रचलति ?
 शीला : प्रवासः तु सम्यक् प्रचलति ।
 अधुना अहम् अजन्तागुहायाम् अस्मि ।
 सविता : शोभनम् । तत्र किं किम् अस्ति ?
 शीला : अत्र अनेकानि चित्राणि शिल्पानि च सन्ति ।

सविता : तत्र कानि चित्राणि सन्ति ?

शीला : भगवतः बुद्धस्य शिल्पं सुन्दरम् अस्ति । अन्यत् च चतुर्मुखस्य हरिणस्य चित्रम् अपि मनोहरम् अस्ति । अत्र बहूनि सुन्दराणि चित्राणि अपि सन्ति ।

सविता : पद्मपाणेः चित्रं तत्र अस्ति वा ?

शीला : आम्, अस्ति । अस्माभिः सह मार्गदर्शकः अपि अस्ति ।

सविता : सः किं कथयति ?

शीला : सः बौद्धगुहायाः विषये अस्माभिः सह वार्तालापं करोति । अपि च, गुहायाः इतिहासम् अपि मा कथयति ।

सविता : तेषां स्थानानां कानिचित् छायाचित्राणि आनयतु ।

शीला : अवश्यम् आनेष्यामि ।

सविता : अजन्तातः प्रवासः कुत्र गमिष्यति ?

शीला : अजन्तातः वयं घुण्णेश्वरं, घुण्णेश्वरः शीरडीं, शीरडीतः त्र्यम्बकेश्वरं, त्र्यम्बकेश्वरतः नासिकं गमिष्यामः ।

सविता : शोभनम्, प्रवासः शिक्षणस्य भागः एव अस्ति । तर्हि सम्यक्क्रीत्या प्रवासं करोतु । भवती यत् यत् पश्यति तत् सर्वं टिप्पणीपुस्तके लिखतु ।

शीला : आम्, अवश्यं लेखिष्यामि ।

सविता : अपि च, प्रवासस्थानस्य विशेषतां तथा तस्य स्थानस्य इतिहासविषये अपि लिखतु ।

शीला : अवश्यम् । भवतु, नमोनमः ।

सविता : नमोनमः ।

Glossary

भ्रमणभाषः mobile शीलायाः of Shila तस्यै her अम्ब mother अधुना now भवत्याः your
कथम् अस्ति How are you ? गुहायाम् in the cave चतुर्मुख four faced पद्मपाणेः of Padmapani
मार्गदर्शकः guide सम्यक् रीत्या well बौद्धगुहायाः of Buddha cave अस्माभिः सह with us
टिप्पणीपुस्तकम् notebook आनयतु bring

Exercise

1. Pronounce the following words properly :

भ्रमणभाषः, किञ्चित्, प्रेषयति, सम्यक्, प्रचलति, अजन्तागुहायाम्, चतुर्मुखस्य, पद्मपाणेः, बौद्धगुहायाः,
त्र्यम्बकेश्वरम्, घुण्णेश्वरतः, टिप्पणीपुस्तकम् ।

2. Answer the following question in Sanskrit :

- (1) का दूरभाषं करोति ?
- (2) शीला कस्याः पुत्री अस्ति ?
- (3) शीला कुत्र गच्छति ?
- (4) शीला किं किं पश्यति ?

3. Turn the following statements into questions. Follow the illustration :

Illustration : शीला अजन्तागुहायाम् अस्ति ।

शीला कुत्र अस्ति ?

- (1) महेशः उद्याने अस्ति ।
- (2) फरिदा वाटिकायाम् अस्ति ।
- (3) सुनन्दा शालायाम् अस्ति ।

Illustration : शीला गृहतः मन्दिरं गच्छति ।

शीला कुतः मन्दिरं गच्छति ?

शीला गृहतः कुत्र गच्छति ?

- (1) नरेन्द्रः कार्यालयतः गृहं गच्छति ।
- (2) विनयः क्रीडाङ्गणतः वाटिकां गच्छति ।
- (3) अलका पालनपुरतः गान्धीनगरं गच्छति ।

4. Frame the statement. Follow the illustration :

Illustration : नटराजः चित्रम् । नटराजस्य चित्रम् अस्ति ।

- (1) वेदान्तः पुस्तकम् । _____
- (2) पार्थः कन्दुकः । _____
- (3) कल्पेशः लेखनी । _____
- (4) कर्णः कुण्डलम् । _____
- (5) निसर्गः गृहम् । _____

Illustration : शीला पुस्तकम् ।

शीलायाः पुस्तकम् अस्ति ।

- (1) रेखा द्विचक्रिका । _____
- (2) विद्या प्रभावः । _____
- (3) कृपा आसन्दः । _____
- (4) मीना पाठशाला । _____
- (5) अनीक्षा शाटिका । _____

5. Traslate the following sentences into Sanskrit :

(1) Arti is going to Rajkot from Junagadh.

(2) Harsha is going to Amreli from Junagadh.

(3) Mihir is going to Surat from Junagadh.

(4) Kumar is going to Ahmedabad from Bhuj.

(5) Usha is going to Rajpipla from Baroda.

6. From which places do the buses come to your village ? Describe it in Sanskrit.

For example,

लोकयानं हिंमतनगरतः इडरं गच्छति । इडरतः वटपल्लीं गच्छति । वटपल्लीतः भावनगरं गच्छति ।

संस्कृत सामयिकानाम् सूचि

नाम	प्रकार	स्थान
● गाण्डीवम्	साप्ताहिकम्	वाराणसी
● उद्यानपत्रिका	मासिकम्	आन्ध्रप्रदेशः
● अभिनवसंस्कृतम्	वार्षिकम्	कानपुरम्
● अनादिवाक्	त्रैमासिकम्	नई दिल्ली
● अर्वाचीनसंस्कृतम्	त्रैमासिकम्	नई दिल्ली
● गीर्वाणसुधा	मासिकम्	मुम्बई
● दिव्यज्योतिः	मासिकम्	शिमला
● पारिजातम्	मासिकम्	कानपुरम्
● संस्कृतसन्देशः	दैनिकम्	वडोदरा
● साम्प्रतम्	मासिकम्	अमदावाद
● सम्भाषणसन्देशः	मासिकम्	बङ्गलुरुः
● रसना	मासिकम्	केराला

Revision 1

1. Enact the following dialogue in pair :

सुधीरः : नमस्कारः ।
सुधाः : नमस्कारः महोदय ।
सुधीरः : भवत्याः नाम किम् ?
सुधाः : मम नाम सुधा । भवतः नाम किम् ?
सुधीरः : मम नाम सुधीरः । भवती किं करोति ?
सुधाः : अहम् अध्यापिका अस्मि । भवान् किं करोति ?
सुधीरः : अहम् अपि अध्यापकः अस्मि ।

2. Pronounce the following words properly :

चरणौ, प्रणमामः, वागीश्वरि, शरण्या, रुचिराभरणा, पङ्कज, मतिरास्तां, कुण्ठाविषहारिणि

3. Recite the following lines with correct pronunciations, stresses and tones :

- (1) जय जय हे _____ प्रणमाम ॥
- (2) नादब्रह्म _____ गच्छामः ॥
- (3) त्वमसि _____ चरणा ॥
- (4) नवरस _____ रुचिराभरणा ॥
- (5) हरजडतां _____ विमले ॥
- (6) ललितकलामयि _____ धारिणि ॥

4. Read the following paragraph with correct pronunciations :

अस्माकं भारतदेशे अनेकाः नद्यः सन्ति । गङ्गा, यमुना, साभ्रमती, नर्मदा इत्यादयः । सर्वासु नदीषु गङ्गा श्रेष्ठा नदी अस्ति । निदाघे अपि तस्याः प्रवाहो न शुष्यति । सा हिमालयात् प्रभवति सागरं प्रति वहति च । प्रयागे गङ्गायाः यमुनायाश्च सङ्गमः भवति । सङ्गमस्थाने स्नानेन जनाः पवित्राः भवन्ति । धन्यं गङ्गादर्शनं, पुण्यं गङ्गाजले स्नानम् ।

5. Answer the following questions in Sanskrit :

- (1) एकलव्यः किं पठितुम् इच्छति स्म ?
- (2) एकलव्यः धनुर्विद्यायाः अभ्यासं कथं कृतवान् ?
- (3) एकलव्यः कुक्कुरस्य मुखं कथम् असीव्यत् ?
- (4) एकलव्यः अस्मान् किं शिक्षयति ?

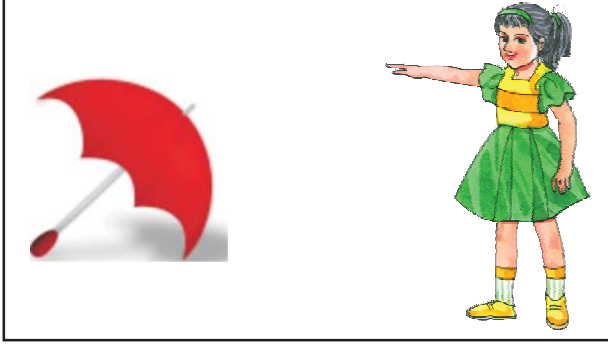
6. Turn the following statements into questions using the words given in the brackets :

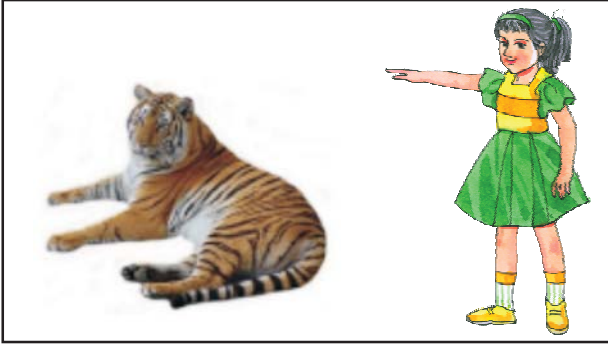
- (1) गङ्गा, यमुना, साभ्रमती, नर्मदा नद्यः भारतदेशे प्रवहन्ति । (काः काः)
- (2) गङ्गा श्रेष्ठा नदी अस्ति । (का)
- (3) गङ्गा हिमालयात् प्रभवति । (कुतः)
- (4) सङ्गमस्थाने स्नानेन जनाः पवित्राः भवन्ति । (कुत्र)

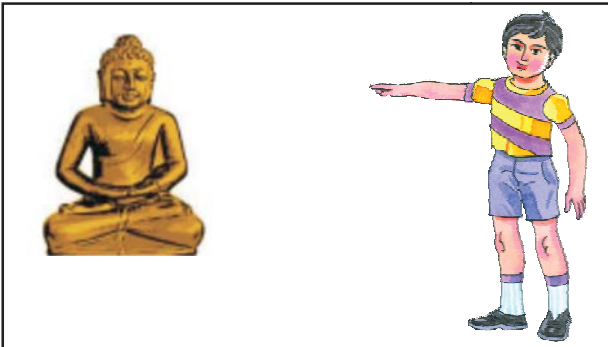
7. Look at the picture and write sentences in Sanskrit :

8. Frame the sentences. Follow the illustration :

Illustration : खेलनाङ्गणं गच्छाम ।

(1) _____ गच्छाम ।

(2) _____ गच्छाम ।

(3) _____ गच्छाम ।

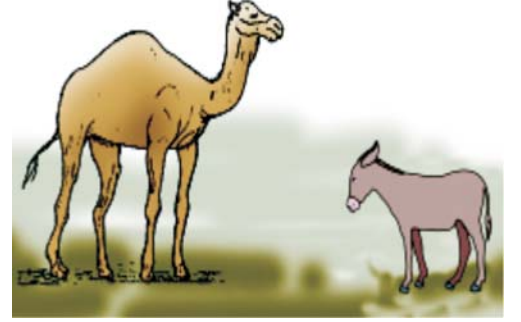
(4) _____ गच्छाम ।

(5) _____ गच्छाम ।

भवान् जानाति किम् ?

- पञ्च प्रसिद्ध-महाकाव्यानि सन्ति - रघुवंशम्, कुमारसंभवम्, किरातार्जुनीयम्, शिशुपालवधम्, नैषधीयचरितम् ।
- संस्कृतसाहित्यस्य प्रसिद्धः महाकविः कालिदासः ।

- (1) सदा वक्री सदा क्रूरः सदा पूजामपेक्षते ।
कन्या राशिस्थितः नित्यं जामाता दशमो ग्रहः ॥
- (2) टका धर्मः टका कर्म टका हि परमं तपः ।
यस्य हस्ते टका नास्ति हाटके टकटकायते ॥
- (3) घटं भिन्द्यात् पटं छिन्द्यात् कुर्याद्रासभारोहणम् ।
येन केन प्रकारेण प्रसिद्धः पुरुषो भवेत् ॥
- (4) उष्ट्राणां हि विवाहेषु गीतं गायन्ति गर्दभाः ।
परस्परं प्रशंसन्ति अहो रूपम् ! अहो ध्वनिः ॥
- (5) कन्या वरयते रूपं माता वित्तं पिता श्रुतम् ।
बान्धवाः कुलमिच्छन्ति मिष्टान्नमितरे जनाः ॥
- (6) वैद्यराज नमस्तुभ्यं यमराजसहोदर ।
यमस्तु हरति प्राणान् वैद्यः प्राणान् धनानि च ॥

Glossary

वक्री not straightforward जामाता son-in-law हाटके in the market रासभः donkey कन्याराशि-
स्थितः born in the virgo, remaining in the group of girls गर्दभः donkey उष्ट्रः camel वित्तम्
wealth सहोदरः real brother टका (here) rupees टकटकायते wanders भिन्द्यात् should break
छिन्द्यात् should cut पटम् cloth श्रुतम् knowledge

विशेषः

कुर्याद्रासभारोहणम् – कुर्यात् रासभ-रोहणम् कुलमिच्छन्ति – कुलम् इच्छन्ति मिष्टान्नमितरे – मिष्टान्नम् इतरे